

1

O ptičji garderobi

// Urša Koce

1 in 2: Pri mnogih vrstah ptic se samci in samice razlikujejo po barvnih vzorcih na svojem pernatem plaščku, kar imenujemo spolna dvoletnost. Pri ruševcu (*Tetrao tetrix*) so samci galantni gospodje v črnem (risba 1), samice pa skrbne matere z varovalno obarvanim perjem, ki mladiče lahko skrije v gozdni stelji (risba 2).
risba: Žarko Vrezec

Si že kdaj slišal pregovor »Obleka naredi človeka«, pa nisi vedel, kaj pomeni? S pregovorom hočemo povedati, da ljudje z zunanjim videzom veliko sporočamo in da je pomembno, kako se oblačimo, zlasti če želimo pustiti dober vtis na ljudi okrog sebe. Oblečeni pa nismo vedno enako, ampak izbiramo priložnostim in starosti primerno obleko. Kaj pa živali? Si se kdaj vprašal, zakaj in kako se preoblačijo denimo ptice?

Na Zemlji živi več kot 10.000 vrst ptic. Torej se je v naravi ustvarila res pestra paleta vseh mogočih barvnih vzorcev, s katerimi so poslikana ptičja ogrinjala. Toliko bolj, če upoštevamo še to, da se pri mnogih vrstah ptic

razlikujejo tudi barvni vzorci samcev in samic. To imenujemo **spolna dvoletnost**. Pri spolno enoletnih vrstah pa so samci in samice na pogled enaki.

Ptice niso obarvane enako vse življenje. Mlade ptice imajo pogosto drugačne barvne vzorce kakor odrasle. Tudi potem, ko odrastejo, se pri številnih vrstah spreminjajo v teku leta. Kako pa do teh sprememb prihaja? Ljudje barvo kože spremenimo na primer tako, da se poleti nastavimo soncu. Ptice pa telesno barvo spreminjajo tako, da menjajo perje, kar imenujemo **golitev**. Golitev je pravzaprav ptičje preoblačenje.

Samci mnogih vrst ptic v času dvorjenja samicam postanejo bolj razkošno obarvani, kakor so zunaj tega obdobja. To obleko imenujemo **svatovsko perje**. Ali tako ozaljšani bolj ugajajo izbirčnim samicam, željnim vpadljivih partnerjev? Bolj kot samice so za izrazite barvne vzorce v resnici dovzetni sovrstniki moškega spola! A ne zato, ker bi jim

2

to ugajalo, pač pa ravno nasprotno – razkazovanje živo obarvanih delov telesa tekmece zastrašuje in odganja. Bolj izrazito obarvan in ozaljšan samec je tako uspešnejši pri tekmah za samico oziroma samice, če je teh v partnerski zvezi več, kar pa pri pticah ni nobena redkost.

Samci pa so v času dvorjenja veliko na očeh ne le svojim tekmečem in samicam, pač pa tudi morebitnim plenilcem. Zlahka opazni in prepoznavni pisani barvni vzorci na njihovi pernati obleki jih lahko zavarujejo pred tem, da bi jih plenilec uplenil. Kako je to mogoče, saj vendar vpadljive barve plenilec lažje opazi?! Dobro vprašanje, a pomisli denimo na prometne znake – tudi te postavljamo in oblikujemo tako, da so vidni in zlahka prepoznavni. Vpadljivi barvni vzorci na telesih nekaterih živali namreč opozarjajo plenilca ali ga celo zavajajo. Sporočajo mu na primer to, da je njihovega lastnika zelo težko ujeti ali da je neužitni, zato je bolje, da z njim ne izgublja časa. Tovrstnih primerov v ptičjem

svetu ni, včasih pa ptičjim staršem vpadljivi vzorci rabijo za to, da plenilca z izzivanjem privabljajo k sebi in tako odvrčajo od svojih mladičev. Takšni »nori« starši morajo biti seveda dovolj spretni, da naposled rešijo tudi lastno perje!

Nekatere ptice se pred plenilci ubranijo tako, da se čim bolj prikrijejo. Za to seveda potrebujejo pravo obleko. Je kdo od vas denimo že videl bobnarico? Kljub temu da sem že velikokrat obiskala obsežna trstišča, v katerih živi, meni to še ni uspelo. Kdo ve, morda sem jo celo gledala – a videla pač ne. Bobnarica je s svojimi barvnimi vzorci perja prilagojena na skrivno življenje v svojem okolju. V pokončni drži se povsem zlije s stebli trstik. Zelo podoben pa je tudi način obrambe samic spolno dvoličnih vrst ter mnogih mladičev. Tudi ti osebkovi so obarvani tako, da se tam, kjer živijo, čim bolj zlijejo z okolico. Mladiči, ki se potuhnejo v gnezdu, so prav zaradi prikrivalnih barvnih vzorcev še posebej težko opazni. ●